

Nr 472.

Av herr **Persson** i Falla m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 143, angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 143 angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna föreslås bland annat att de i den nuvarande organisationen ingående två ettåriga studentkurserna skulle utökas till sex och med till två år förlängd seminariutbildning. Utan att nu ingå på de organisatoriska förändringar, som i övrigt föreslås i den kungl. propositionen, synes oss det nu berörda förslaget förtjäna särskild uppmärksamhet.

Den stora regelmässiga vägen fram till folkskolläraryrket har gått genom det fyraåriga seminariet, därvid inträdesfordringarna icke gå utöver de kunskaper, som kunna förvärvas i en folkskola litt. A, utom i historia och geografi, i vilka ämnen fordras kunskaper i huvudsak av den omfattning, som meddelas i realskolans fem lägre klasser. Vid sidan av denna huvudväg har sedan 1909 funnits en ettårig kurs för kvinnliga studenter och sedan 1910 en motsvarande kurs för manliga studenter. För att hastigt fylla förefintligt behov av lärare tillkommo sedermera 1912 tre studentkurser och 1921 ytterligare två. När sedan lärarbristen snart förbyttes i överskott, avvecklades de fem sistnämnda kurserna under loppet av åren 1923—1926.

Den sålunda anordnade studentutbildningen måste ge ett delvis något annorlunda resultat än den som ernås genom den fyraåriga seminariekursen. I vissa ämnesgrenar torde studentlärarna kunna anses överkvalificerade; i andra hänseenden åter, särskilt i fråga om den praktiska utbildningen, torde de stå något svagare rustade än de, som genomgått seminariets fyra klasser. I sitt yttrande den 10 november 1931 har skolöverstyrelsen ganska ingående behandlat lärarutbildningen vid dessa studentkurser och funnit denna förbunden med vissa svårigheter, som endast genom forcerat arbete kunnat någorlunda väl övervinnas. Att svårigheterna dock icke i avsevärd mån präglat utbildningsresultatet synes dock framgå av överstyrelsens uttalande, »att folkskolan genom de lärare, som före sitt inträde i seminarium avlagt studentexamen, erhållit ett tillskott av goda krafter, vilka utfört ett samvetsgrant och förtjänstfullt arbete i dess tjänst». Säkertligen har överstyrelsen kunnat ge samma goda vitsord åt de lärare, som i vanlig ordning

genomgått det fyrklassiga seminariet, varför detta omdöme knappast kan vara tillfyllestgörande motivering för att nu bortskära fyra seminarieavdelningar med fyraårig utbildning för att ersätta dem med fyra studentavdelningar. Överhuvud letar man förgäves i skolöverstyrelsens eller departementschefens yttranden efter någon verklig motivering för en sådan åtgärd. Det enda man utöver skolöverstyrelsens härovan citerade yttrande kan finna är departementschefens hänvisning i förbigående till det för staten ekonomiskt fördelaktiga i denna anordning, vartill vi senare skola återkomma. Möjligen skall departementschefens hänvisning till det stora antal studenter, som under de senare åren anmält sig till inträde i dessa kurser, anses som erforderlig motivering, men denna har dock klart underkänts av departementschefen själv, då han säger sig »icke tillmätta den synpunkten, att studentkurser skulle upprättas för att bereda möjlighet till försörjning av arbetslösa studenter, något berättigande».

De i skolöverstyrelsens yttrande ganska ingående behandlade svårigheterna att under tiden för studentkursen utan forcering medhinna den praktiska lärarutbildningen, erforderligt studium av psykologi och pedagogik m. m., samt de bättre möjligheter dessa utbildningsgrenar ha att komma till sin rätt under den vanliga fyraåriga seminarieutbildningen synes inte rimligtvis kunna tagas till intäkt för att nu skära bort ett antal fyraåriga seminarieavdelningar och ersätta dem med studentavdelningar. Intet ger vid handen att folkskolans behov av goda, för sin uppgift intresserade och dugliga lärare skulle bli bättre tillgodosett genom den nu i propositionen föreslagna omläggningen. Däremot torde det få anses ganska visst att rekryteringen av lärarkåren delvis skulle bli en annan. Helt naturligt kommer det stora flertalet studenter från städer och samhällen med deras bättre studiemöjligheter, men endast undantagsvis från den rena landsbygden. Skulle nu såsom i propositionen föreslås realexamens kunskapsmätt bli stipulerat som inträdesfordran i det fyraåriga seminariet samt lärarproduktionen i så hög grad, som nu föreslås, ske genom studentkurser, så skulle landsbygden i stor utsträckning erhålla lärare uppväxta och fostrade i en helt annan miljö än den där de skulle ha att utföra sin lärargärning. För var och en som inser att skolans möjlighet att rätt fylla sin fostrande uppgift i hög grad är beroende av lärarens förmåga att komma i förtroendefull kontakt med barnen, och att detta är mycket beroende av lärarens intima förtrogenhet med det hem- och arbetsliv, i vilket barnen växa upp, står det klart, att som regel det bästa resultatet vinnes, om läraren utgår från samma eller likartad miljö, som de barn han har att handleda. Därför måste nu i propositionen föreslagna övergång till ökad produktion av studentlärare anses i skolans eget intresse mindre lycklig.

De med studenternas lärarutbildning förenade olägenheterna vill man nu i propositionen eliminera genom kursernas förlängning från ett till två år. Det är givet att utbildningen på det sättet kunde ske utan den forcering, som otvivelaktigt i vissa hänseenden nu måste förekomma. Faran av arbets-

intensiteten i de nuvarande studentkurserna bör dock ej överdrivas. Studenten har under många års skolarbete fått en studieträning, som eleverna i det fyraåriga seminariet icke ha. Det stora antalet studenter, som anmäla sig till dessa kurser, gör att det måste ske en stark gallring bland de inträdessökande. De som gå genom denna sällning böra ha goda förutsättningar att utan större svårighet gå i land med ett års intensivt studiearbete i studentkursen.

På olika områden i samhällslivet söker man förnuftigtvis ställa mål och medel i rimligt och riktigt förhållande till varandra. Ur den synpunkten måste det anses ganska orimligt att för de visserligen mycket betydelsefulla, men dock relativt enkla uppgifter, som läraren har att arbeta med i folkskolan, låta honom vandra en så lång och dyr utbildningsväg som över studentexamen och den tvååriga seminariekursen. Och det blir inte rimligare, när man vet, att den längre och dyrare vägen som regel icke ger en bättre lärare för folkskolan än den direkta, kortare vägen.

Återstå de ekonomiska skäl, som skulle tala för att i större omfattning övergå till studentkurser. Dessa skäl finnas naturligen icke å lärarnas sida. Deras intresse kan inte gärna ligga i att gå en längre och dyrare utbildningsväg. Det begränsar sig sålunda till ett rent statsekonomiskt intresse. Och detta har någon bärighet endast om man ser frågan på mycket kort sikt och snävt begränsad. Den föreslagna tvååriga studentutbildningen blir ju dyrare än den ettåriga. Men oavsett detta föra konsekvenserna av den i nu berörda avseende föreslagna omorganisationen så långt ifrån fram till lägre statsutgifter att de tvärtom gå i rakt motsatt riktning.

Kravet på bättre löneställning för folkskollärarna har ju under det senare årtiondet gjorts gällande med mycket stor styrka, även om det för tillfället ej så mycket låter höra sig under de ekonomiska svårigheter folkhushållet nu har att kämpa med. Att någon särskild löneaktion, motiverad av den längre och dyrare utbildningen, ej förts av de via studentkurserna tillkomna lärarna, beror givetvis på att denna fritt valda väg legat på sidan om den stora, direkta väg, som genom det fyraåriga seminariet varit tillgänglig. Men om nu studentutbildningen på ett fastare sätt inordnas i seminarieorganisationen och avsevärt utökas, kommer denna lönefråga att ligga annorlunda till. Detta kommer ännu mera att vara fallet, om lärarproduktionen skulle komma att så ytterst snävt begränsas som i propositionen föreslås. I det fallet måste organisationen mycket snart avsevärt utbyggas och då, såsom i propositionen förutsattes, med studentkurser. På det sättet glider man automatiskt över på den längre och dyrare utbildningslinjen och därmed aktualiseras folkskollärarnas lönefråga och måste lösas. En sådan lönereglering måste bli av den storleksordning, att inför dess statsekonomiska betydelse måste de små besparingar, som för tillfället kunna ernås genom den fyraåriga seminarieutbildningens delvisa ersättande av tvååriga studentkurser, te sig som rena bagateller.

Den seminarieorganisation, som nu ligger i stöpsleven, är ej avsedd att

i sin nya gestaltning endast göra tjänst under några korta år; den skall i sina huvudgrunder bestå för avsevärd tid framåt. Därför böra konsekvenserna i olika hänseenden noga övervägas ej minst med sikte på deras framtida betydelse.

Utan att nu yttra oss om antalet seminarier och deras förläggning få vi med stöd av vad ovan anförts hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att de studentkurser, som infogas i seminarieorganisationen, ej må bliva till antalet flera eller anordnas med längre utbildningstid än som nu gäller.

Stockholm den 9 mars 1932.

Gunnar Persson.

Carl Jansson.

Erik Nordkvist.

Martin Skoglund.

Albert Johansson.

Arthur Gustafson
i Kasenberg.

Lennart Johansson.

Carl Arv. Anderson.

Birger Petersson.